

Eko-Okul Programının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi: Bir Durum Çalışması

Evaluation of the Eco-School Program through the Teachers' Views: A Case Study

Fatma ALTIN¹, Mehmet ALTIN²

Geliş Tarihi/Received: 02/02/2020 Kabul Tarihi/Accepted: 17/04/2020 Yayın Tarihi/Published: 15/06/2020

Özet: Eko-okul programı, öğrencilere çevre bilinci kazandırabilmek, çevre yönetimi ve sürdürülebilir kalkınma eğitimi verebilmek için okul öncesi, ilkokul ve ortaokullarda uygulanan uluslararası bir programdır. Bu çalışmayla okullarda birçok amaca hizmet eden eko-okul programının etkililiğinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Gerçekleştirilen çalışma, nitel boyutlu durum çalışmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Aydın ilinde düşük sosyo-ekonomik seviyede olan bir ana okulda görev yapan tüm öğretmenlere açık-uçlu sorulardan oluşan anket uygulanmıştır. Öğretmenlerin görüşlerin elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonunda Eko-okul programının uygulanmasında birçok zayıf noktayla karşılaşıldığı; eko-okul program uygulamalarının ihtiyaca yönelik olarak yaygınlaştırılması ve öğretmenler arası paylaşımının artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eko-Okul, Öğretmen Görüşü, Durum Çalışması

Abstract: Eco-school program is an international program implemented in pre-school, primary and secondary schools in order to give students environmental awareness and to provide environmental management and sustainable development education to them. With this case study, it was aimed to evaluate the effectiveness of the eco-school program that serves many purposes in schools in line with the opinions of the teachers. A questionnaire consisting of open-ended questions was applied to all the teachers working in a kindergarten at low socio-economic level in Aydın Province in the 2018-2019 Academic Year. The data obtained from the opinions of the teachers were analyzed with the descriptive analysis method. At the end of the research, many weak points were encountered in the implementation of the Eco-school program; It was concluded that eco-school curriculum applications should be expanded according to needs and the sharing among teachers should be increased.

Keywords: Eco-School, Teachers' Views, Case Study

Önerilen Atıf Bilgisi/To Cite This Article: Altın, F. Altın, M. (2020). Eko-Okul Programının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi: Bir Durum Çalışması, *Temel Eğitim Dergisi*, 2(3), 18-26.

1. Giriş

Ülkeler değişen çevre koşullarına ayak uydurmak ve çevre problemleriyle baş edebilmek için büyük harcamalar yapmaktadırlar; ancak bu sorunları halledebilmenin en iyi yolu bireylerde çevre bilinci oluşturmaktır (Bozdemir, 2011). Çevre bilinci oluşturma bir yolu da okullarda eko-okul programını yürütmektir (Aktepe ve Girgin, 2009). Eko-okul programı, öğrencilere çevre bilinci kazandırabilmek (Cebesoy ve Civan, 2020), çevre yönetimi ve sürdürülebilir kalkınma eğitimi verebilmek için okul öncesi, ilkokul ve ortaokullarda uygulanan uluslararası bir programdır (TÜRÇEV, 2019). Eko-okul programı, öğretmen ve öğrencilere günlük yaşamlarıyla ilişkili sürdürülebilir gelişim sağlama ve çevre bilgilerinden faydalanma fırsatı vermektedir (Bajd ve Lescanec, 2011). Bunun yanı sıra, eko-okul programı, ülkelerin yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınma süreçlerine katkıda bulunmak üzere öğrenciler okulun çevreye olan etkilerini azaltacak "7 Adım" da etkin roller üstlenirler (TÜRÇEV, 2019):

- Eko-okullar komitelerinin kurulması: Okulların çevresel konulardaki etkinlikleri organize edip yönetmekle görevlidirler. Öğrenciler, öğretmenler, yardımcı personeller, veliler ve mümkünse yerel yöneticilerden oluşur (Yüksel, 2009).

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Okul Öncesi Öğretmeni

² Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

- Çevresel inceleme: Oluşturulan komite okulun durumunu belirleyip nereden başlanacağı ve neler yapılacağı konusunda incelemeler yapar (Eko-okullar, 2014).
- Eylem planı: İncelemeler sonucu ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilerek bir yıl için planlamalar yapılır. Bu planlamaların öğrencilerin aktif katılımıyla yapılması beklenir (Cincera, Kroufek, Simonova, Broukalova, Broukal ve Skalik, 2015).
- Gözlem ve değerlendirme: Eylem planının takip edilmesi ve çevre eğitiminin sürekliliği sağlanır. Programın işleyişi ödüllendirmeler de yapılarak kutlanır (Kadji ve Beltran, 2002).
- Eğitim programı çalışması: Eylem planının okulun öğretim programları ile ilişkilendirilmesi gerçekleştirilir. Her eğitsel etkinlikte çevre eğitiminin verilmesine dikkat edilmelidir (Eko-okullar, 2020).
- Bilgilendirme ve katılım: Yapılan ve yapılacak çalışmalar için okul içi ve dışında velilere, çevre halkına veya yerel yönetimlere bilgilendirilme yapılması ve onları çalışmalara katılmalarına teşvik etmektir. Bilgilendirme için panolar hazırlanabilir, basın ve yayın organlarında duyurusu yapılabilir (TÜRÇEV, 2020).
- Eko-ilke: Her okul, kendi amaç ve değerleri kapsamında kendi ilkesini oluşturur ve ilkelerini akılda kalıcı kolay anlaşılır bir cümle veya şarkı gibi bir yapıda sunarlar. Eko-ilke, eğitim kurumunda görülebilir bir alanda sergilenmelidir (FAO, 2010).
- Eko-okullar, sınıf içinde öğrenmenin ötesinde öğrencilerde, öğretmenlerde ve velilerde hem yerel hem de geniş ölçüde sorumluluk geliştirmekte ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Eko-okul programı; öğrencilerin bir grup üyesi olarak çevresel sorunları tanımalarına, çözüm üretmesine, karar vermesine ve onlarda doğal kaynakları koruma bilinci gelişmesine yardımcı olması gibi birçok katkısı vardır (Eco-schools, 2020). Bu çalışmayla okullarda birçok amaca hizmet eden eko-okul programının etkililiğinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, eko-okul programının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Gerçekleştirilen çalışma, nitel boyutlu bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması, üzerinde araştırma yapılan olgunun kendi yaşam çerçevesi içinde incelendiği bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984; akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016). Durum çalışmaları sayesinde geniş örneklemeler kullanarak sınırlı sayıda değişkeni ele almak yerine bir olgu ya da durum üzerinde derinlemesine inceleme yapılmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Aydın ilinde düşük sosyo-ekonomik seviyede olan bir ana okulda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Ana okulda görev yapan tüm öğretmenlere ulaşılmış ve görüşleri alınmıştır. Toplam 11 öğretmene açık-uçlu sorulardan oluşan anket uygulanmıştır.

Ölçme Aracının Hazırlanması ve Uygulanması

Araştırmanın amacına yönelik olarak öğretmenlere uygulanmak üzere açık-uçlu 12 sorudan oluşan bir anket geliştirilmiştir. Oluşturulan anket geçerlilik kontrolü için iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri sonunda soru formuna bir soru daha eklenmiş ve formdaki soru sayısı 13'e yükselmiştir. Oluşturulan form pilot uygulama amacıyla bir öğretmene uygulanmış ve asıl uygulama için hazır hale getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Öğretmenlerin görüşlerin elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Betimsel analizde elde edilen veriler, farklı temalara göre sınıflandırılarak yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Analiz edilirken öğretmenlerden elde edilen veriler (Ö1, Ö2...vb) şeklinde kodlanmış ve uygun temalarda güvenirlik amacıyla sunulmuştur.

3. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde açık uçlu sorulardan oluşan anketler aracılığıyla toplanan verilerin betimsel analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

Eko-okulun katılımcılara ne ifade ettiği sorusuna verilen cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo-1: Eko-okul kavramının katılımcılara ne ifade ettiği

	f	%
Çevre bilinci/farkındalık	9	%42,86
Yaşanabilir/daha iyi bir dünya	7	%33,33
Çevre yönetimi	3	%14,29
Gerri dönüşüm	2	%9,52
Toplam	21	%100

Tablo 1 incelendiğinde eko-okul kavramının; dokuz katılımcı (%42,86) için çevre bilinci/farkındalık, yedi katılımcı (%33,33) için yaşanabilir/daha iyi bir dünya, üç katılımcı (%14,29) için çevre yönetimi ve iki katılımcı (%9,52) için ise geri dönüşüm ifade ettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bulgulardan katılımcılara “eko-okul” kavramının, kavramdaki ilk kelime olan eko yani çevreyi ifade ettiği yorumu yapılabilir. Katılımcılar “okul/eğitim” kavramı ve “çevre/okul” ilişkisi yerine tek başına çevre kavramına odaklanmaktadır.

Ö1: “...hem çocuklara hem öğretmenlere yani okulda eğitim-öğretim hizmeti verenlere çevre bilinci kazandırmak...”

Katılımcıların eko-okul programı ile ilgili herhangi bir eğitim (seminer-kurs) alıp almadığına yönelik soruya verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo-2: Eko-okul programı ile ilgili alınan eğitim

	f	%	Alınan eğitim
Hayır	9	%81,82	
Evet	2	%18,18	(Eko-okullar koordinatör öğretmenler ulusal semineri)
Toplam	11	%100	

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun (%81,82) herhangi bir eğitim almadığı görülmektedir. Sadece iki katılımcı (%18,18) eko-okullar koordinatör öğretmenler ulusal seminerinde eğitim görmüştür. Bulgulardan kurumdaki eko-okul programı uygulamalarının koordinatör öğretmenlerin seminerden edindikleri bilgiler ve öğretmenlerin kendi araştırmaları sonucu oluşturulduğu yorumu yapılabilir.

Ö11: “Evet, Eko-Okullar Koordinatör Öğretmenler 15. Ulusal Semineri”

Katılımcıların eko-okulun amaçları konusunda verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo-3: Eko-okul programının amacı

	f	%
Bilinçlendirmek/farkındalık oluşturma	9	%40,91
Yaşanabilir alanların oluşturulması	4	%18,19
Çevrenin korunması	4	%18,19
Çevreci alışkanlıkların kazandırılması	2	%9,09
Gerri dönüşümün sağlanması	2	%9,09
Çevre konusunda harekete geçilmesi	1	%4,55
Toplam	22	%100

Tablo 3 incelendiğinde eko-okul programının amacı katılımcılar tarafından bilinçlendirme/farkındalık oluşturma (%40,91), yaşanabilir alanların oluşturulması (%18,19), çevrenin korunması (%18,19), çevreci alışkanlıkların kazandırılması (%9,09), geri dönüşümün sağlanması (%9,09), çevre konusunda harekete geçilmesi (%4,55) olarak ifade edilmiştir. Bulgulardan katılımcıların eko-okulun amaçları hakkında bilgi sahibi oldukları yorumu yapılabilir.

Ö3: “...Okullara çevre eğitimi konusunda yol göstererek yaptıkları çalışmalarla ve verdikleri çevre eğitimiyle temiz çevre temiz okul temiz sınıf olma özelliği gösterir... Çevre duyarlılığının sağlanmasında çocukları bilinçlendirmek...”

Eko-okul programına amaçlarına ulaşılma ölçüsü konusunda katılımcı görüşlerinin incelenmesi sonunda elde edilen bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo-4: Eko-okul programının amaçlarına ulaşma derecesi

	f	%
Bilinçlendirme/farkındalık sağladı	5	%29,41
Bazı amaçlara ulaşıldığı	3	%17,65
Aile desteği olmadan eksik kaldı	3	%17,65
Hepsi	2	%11,76
Büyük ölçüde	2	%11,76
Duyarlılık sağladı	1	%5,88
Çevreci alışkanlıklar kazandırmak	1	%5,88
Toplam	17	%100

Tablo 4 incelendiğinde beş katılımcının (%29,41) eko-okul programının bilinçlendirme/farkındalık sağladığı, üç katılımcının (%17,65) amaçların bazılarında ulaşıldığı, üç katılımcının (%17,65) aile desteği olmadan amaçlara ulaşmada sorun yaşandığı, iki katılımcının (%11,76) amaçların hepsine ulaşıldığı, iki katılımcının (%11,76) amaçlara büyük ölçüde ulaşıldığı, bir katılımcının (%5,88) eko-okulun öğrencilere duyarlılık sağladığı ve bir katılımcının (%5,88) eko-okulun öğrencilere çevreci alışkanlıklar kazandırdığı görüşünde olduğu anlaşılmaktadır. Bulgulardan eko-okul programı amaçlarına büyük ölçüde ulaşıldığı ancak aile desteği olmadığı için amaçların tam anlamıyla gerçekleştirilemediği yorumu yapılabilir.

Ö6: "...Bulduğumuz çevrenin dezavantajlı bir bölge olmasından dolayı öğrencilerde farkındalık kazandırılmasına rağmen velilerde tam olarak istenen seviyeye ulaşamamıştır."

Eko-okul programının öğrencilerinize neler kattığı konusunda katılımcı görüşlerinin incelenmesi sonunda elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo-5: Eko-okul programının öğrencilere kattıkları

	f	%
Bilinçlenme/farkındalık yaratma	8	%29,63
Doğal kaynakları koruma isteği	6	%22,22
Grup üyesi olma	3	%11,11
Düşünme becerilerini geliştirme	3	%11,11
Sağlıklı/dengeli beslenmeyi öğretme	3	%11,11
Çevre temizliği alışkanlığı	2	%7,41
İletişim becerilerini geliştirme	1	%3,73
Keşfetme isteği uyandırma	1	%3,73
Toplam	27	%100

Tablo 5 incelendiğinde eko-okul programının öğrencilere kattıkları konusunda katılımcı görüşleri incelendiğinde sekiz katılımcının (%29,63) eko-okul programının öğrencilere bilinçlenme/farkındalık yarattığı, altı katılımcının (%22,22) eko-okul programının öğrencilerde doğal kaynakları koruma isteği uyandırdığı, üç katılımcının (%11,11) eko-okul programının öğrencilere grup üyesi olmalarını sağladığı, üç katılımcının (%11,11) eko-okul programının öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirdiği, üç katılımcının (%11,11) eko-okul programının öğrencilere sağlıklı/dengeli beslenmeyi öğrettiği, iki katılımcının (%7,41) eko-okul programının öğrencilere çevre temizliği alışkanlığı kazandırdığı, bir katılımcının (%3,73) eko-okul programının öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirdiği ve bir katılımcının (%3,73) eko-okul programının öğrencilerde keşfetme isteği uyandırdığı görülmektedir. Bulgulardan eko-okul programının öğrencilere duyuşsal, bilişsel ve devinişsel açıdan katkı sağladığı yorumu yapılabilir.

Ö10: "Öğrencilerde çevre bilincinin geliştiği, ayrıca çocuklar bir grup üyesi olduğunu, grup içinde çalışıp sorumluluk alma, karar verme, sorun çözme yetenekleri gelişme."

Eko-okul programının okul personeline neler kattığı konusunda katılımcı görüşlerinin incelenmesi sonucu elde edilen bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo-6: Eko-okul programının okul personeline kattıkları

	f	%
Bilinçlenme/farkındalık sağlama	9	%40,91
Çevreyi koruma isteği	6	%27,27
Aktif katılım	4	%18,18
İşbirlikli çalışma isteği	2	%9,09
Sağlıklı yaşam bilgisi	1	%4,55
Toplam	22	%100

Tablo 6 incelendiğinde eko-okul programının okul personeline kattıkları konusunda dokuz katılımcının (%40,91) bilinçlenme/farkındalık sağladığı, altı katılımcının (%27,27) çevreyi koruma isteği uyandırdığı, dört katılımcının (%18,18) aktif katılım gerçekleştirdiği, iki katılımcının (%9,09) işbirlikli çalışma isteği ortaya çıktığı ve bir katılımcının (%4,55) sağlıklı yaşam bilgisi edinildiği şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir. Bulgulardan hareketle eko-okul programının okul personeline öğrencilerde olduğu gibi birçok alanda katkı sağladığı görülmektedir.

Ö8: "...Genel olarak toplulumuzun doğa ve sağlıklı yaşam konularında bilgisinin olmadığını düşünüyorum. Eko-okul sayesinde personelimiz de çevre ile alakalı konularda farkındalık kazandı..."

Eko-okul programına kurum dışı alınan destekler konusunda katılımcı görüşlerinin incelenmesi sonucu elde edilen bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo-7: Eko-okul programına kurum dışı alınan destekler

	f	%
Destek olmadı	6	%35,3
Veliler	4	%23,53
Milli Eğitim Müdürlüğü	2	%11,76
Esnaf	1	%5,88
Belediye	1	%5,88
Muhtarlık	1	%5,88
Sağlık ocağı	1	%5,88
Sivil toplum kuruluşları	1	%5,88
Toplam	17	%100

Tablo 7 incelendiğinde eko-okul programına kurum dışı alınan destekler konusunda altı katılımcının (%35,3) destek olmadığı, dört katılımcının (%23,53) velilerden, iki katılımcının (%11,76) Milli Eğitim Müdürlüğü'nden, bir katılımcının (%5,88) esnaf, bir katılımcının (%5,88) belediyeden, bir katılımcının (%5,88) muhtarlıktan, bir katılımcının (%5,88) sağlık ocağından ve bir katılımcının (%5,88) sivil toplum kuruluşlarından destek alındığı görüşünde olduğu anlaşılmaktadır. Bulgulardan eko-okul programına kurum dışı desteğin olmadığı veya farklı yerlerden az destek geldiği yorumu yapılabilir.

Ö6: "...Olmadı; fakat broşür, afiş vb. çalışmalarda öğretmenler aracılığıyla destek istendi..."

Okulun bulunduğu çevrenin eko-okul programı uygulamalarına katkısı veya dezavantajı konusunda katılımcı görüşlerinin incelenmesi sonucu elde edilen bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo-8: Okulun bulunduğu çevrenin eko-okul programı uygulamalarına katkısı veya dezavantajı

	f	%
Doğasının uygunluğu	6	%37,5
Veli ilgisizliği/isteksizliği	5	%31,25
Maddi yetersizlik	3	%18,75
Etkinliklerde çocuklarına yardım etme	2	%12,5
Toplam	16	%100

Tablo 8 incelendiğinde okulun bulunduğu çevrenin eko-okul programı uygulamalarına katkısı veya dezavantajı konusunda altı katılımcının (%37,5) doğasının uygunluğu, beş katılımcının (%31,25) veli ilgisizliği/isteksizliği, üç katılımcının (%18,75) maddi yetersizlik ve iki katılımcının (%12,5) etkinliklerde çocuklarına yardım etme yönünde görüş belirttiği görülmektedir. Bulgulardan okulun bulunduğu çevrenin eko-okul programı uygulamalarına doğasının uygun olmasına rağmen velilerin etkinliklere ilgisiz/isteksiz olması ve maddi yetersizliklerin bulunmasından dolayı dezavantajlı olduğu yorumu yapılabilir.

Ö4: "...Doğayı kullanabilmemiz konusunda katkıları oldu. Dezavantajları ise veliler ve çevrenin katkıları olmamasıdır."

Okulun yeşil bayrak ödülünü aldıktan sonra konu veya yan konuları neye göre belirlediklerine dair öğretmen görüşlerinin incelenmesi sonucu elde edilen bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo-9: Yeşil bayrak ödülü alındıktan sonra konu veya yan konuların belirlenme kaynağı

	f	%
Çocukların ilgi ve ihtiyaçları	9	%52,94
Çevrenin ihtiyaçları	6	%35,29
Öğretmenlerin bilgi ve becerisi	1	%5,88
Çevrenin uygunluğu	1	%5,88

Toplam	17	%100
--------	----	------

Tablo 9 incelendiğinde yeşil bayrak ödülü alındıktan sonra konu veya yan konuların belirlenmesinde dokuz katılımcının (%52,94) çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının, altı katılımcının (%35,29) çevrenin ihtiyaçlarını, bir katılımcının (%5,88) öğretmenlerin bilgi ve becerisinin ve bir katılımcının (%5,88) çevrenin uygunluğunun dikkate alındığı görüşünde olduğu anlaşılmaktadır. Bulgulardan eko-okulla ilgili konu ve yan konuların belirlenmesi bireylerin ve çevrenin ilgi ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğu yorumu yapılabilir.

Ö2: "...Yeşil bayrak ödülünü aldıktan sonra çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre konuları belirledik..."

Eko-okul programında en sevilen etkinlik konusunda öğretmen görüşlerinin incelenmesi sonucu elde edilen bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo-10: Eko-okul programında en sevilen etkinlik

	f	%
Geri dönüşüm etkinliği	6	%30
Suyun halleri etkinliği	3	%15
Sağlıklı yaşam etkinliği	2	%10
Sandviç yapalım etkinliği	2	%10
STEM etkinliği	2	%10
Doğa ile ilgili etkinlikler	2	%10
Yumurtamı seviyorum etkinliği	1	%5
Obezite etkinliği	1	%5
Tüm etkinlikler	1	%5
Toplam	20	%100

Tablo 10 incelendiğinde eko-okul programında en sevilen etkinlik konusunda altı katılımcının (%30) geri dönüşüm etkinliğini, üç katılımcının (%15) suyun halleri etkinliğini, iki katılımcının (%10) sağlıklı yaşam etkinliğini, iki katılımcının (%10) sandviç yapalım etkinliğini, iki katılımcının (%10) STEM etkinliğini, iki katılımcının (%10) doğa ile ilgili etkinlikleri, bir katılımcının (%5) yumurtamı seviyorum etkinliğini, bir katılımcının (%5) obezite etkinliğini ve bir katılımcının (%5) tüm etkinlikleri sevdiğine dair görüş bildirdiği görülmektedir. Katılımcıların eko-okul programı kapsamında gerçekleştirilen etkinlikleri sevdiğini yorumu yapılabilir.

Ö9: "Geri dönüşüm ve su ile ilgili yapılan bütün etkinlikler..."

Eko-okul programı kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerin sevilme sebepleri konusunda öğretmen görüşleri incelenmiş, elde edilen bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo-11: Eko-okul programı etkinliklerinin sevilme sebepleri

	f	%
Doğayı korumada bilinçlendirme	6	%46,15
Farklı yaklaşımlar içermesi	3	%23,07
Eğlenceli olması	2	%15,38
Yaratıcılığa izin vermesi	1	%7,69
Sağlıklı yaşamla ilgili bilgiler vermesi	1	%7,69
Toplam	13	%100

Tablo 11 incelendiğinde eko-okul programı etkinliklerinin sevilme sebepleri konusunda altı katılımcının (%46,15) doğayı korumada bilinçlendirme sağlama, üç katılımcının (%23,07) farklı yaklaşımlar içermesi, iki katılımcının (%15,38) etkinliklerin eğlenceli olması, bir katılımcının (%7,69) yaratıcılığa izin vermesi ve bir katılımcının sağlıklı yaşamla ilgili bilgiler vermesi konusunda görüş bildirdiği görülmektedir. Bulgulardan etkinliklerin özellikle doğayı korumada bilinçlendirme sağlaması olmak üzere farklı sebeplerden sevilmediği yorumu yapılabilir.

Ö9: "...çünkü bilinçsiz tüketim dünyamızın yok oluşuna neden oluyor ve ne kadar çok bilgi verilirse o kadar çok felaketin önüne geçilir..."

Eko-okul uygulamaları esnasında yaşanan sorunlar konusunda öğretmen görüşlerinin çözümlenmesinden elde edilen bulgular Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo-12: Eko-okul programı uygulamaları esnasında yaşanan sorunlar

	f	%
Velilerin ve çevre halkının katılımının/desteğinin düşük olması	8	%66,66
Sorun yaşanmadı	2	%16,66
Çocuklardaki öğrenme güçlüğü	2	%16,66
Toplam	12	%100

Tablo 12 incelendiğinde eko-okul uygulamaları esnasında yaşanan sorunlar konusunda sekiz katılımcının (%66,66) velilerin ve çevre halkının katılımının/desteğinin düşük olması, iki katılımcının (%16,66) sorun yaşanmadığı ve iki katılımcının (%16,66) çocuklardaki öğrenme güçlüğü şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir. Bulgulardan velilerin ve çevre halkının katılımının/desteğinin düşük olmasının eko-okul programını olumsuz yönde etkilediği yorumu yapılabilir.

Ö8: "...Velilerin ve halkın bu programa istenen düzeyde dahil edilememesi..."

Eko-okul programının daha etkili hale getirebilmesi için yapılabilecekler konusunda öğretmen görüşlerinin çözümlenmesinden elde edilen bulgular Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo-13: Eko-okul programının daha etkili hale getirilebilmesi için yapılabilecekler

	f	%
Günlük plandaki kazanımlarla ilişkilendirilmeli	2	%15,38
Çocukların katılım isteği artırılmalı	2	%15,38
Uzun süreye yayılmalı	2	%15,38
Veliler bilinçlendirilmeli	2	%15,38
Proje yaklaşımı kullanılmalı	1	%7,69
Geri dönüşüm kutularının sayısı artırılmalı	1	%7,69
Yenilikler getirilmeli	1	%7,69
STEM ile işbirliği yapılmalı	1	%7,69
Ayrı bir bütçe oluşturulmalı	1	%7,69
Toplam	13	%100

Tablo 13 incelendiğinde eko-okul programının daha etkili hale getirilebilmesi için yapılabilecekler konusunda iki katılımcının (%15,38) günlük plandaki kazanımlarla ilişkilendirilmesi, iki katılımcının (%15,38) çocukların katılım isteğinin artırılması, iki katılımcının (%15,38) uzun süreye yayılması, iki katılımcının (%15,38) velilerin bilinçlendirilmesi, bir katılımcının (%7,69) proje yaklaşımını kullanılması, bir katılımcının (%7,69) geri dönüşüm kutularının sayısının artırılması, bir katılımcının (%7,69) yenilikler getirilmesi, bir katılımcının (%7,69) STEM ile işbirliği yapılması ve bir katılımcının (%7,69) ayrı bir bütçe oluşturulması konusunda görüş belirttiği görülmektedir. Bulgulardan eko-okul programının daha etkili hale getirilebilmesi için katılımcıların birçok farklı görüş belirtmesinin eko-okul programının zayıf taraflarını yansıttığı yorumu yapılabilir.

Ö5: "...Bütün çocukların etkinliklere birebir uygulamalı katılması için değişik planlama yapılabilir..."

Eko-okul programıyla ilgili öneriler konusunda öğretmen görüşlerinin çözümlenmesinden elde edilen bulgular Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo-14: Eko-okul programıyla ilgili öneriler

	N	f
Kitlesel çalışmalar yapılmalı	3	%37,5
İhtiyaçlara yönelik etkinlikler yapılmalı	3	%37,5
Etkinliklerin toplanacağı bir platform oluşturulmalı	2	%25
Toplam	8	%100

Tablo 14 incelendiğinde üç katılımcının (%37,5) kitlesel çalışmalar yapılmalı, üç katılımcının (%37,5) ihtiyaçlara yönelik etkinlikler yapılmalı ve iki katılımcının (%25) etkinliklerin toplanacağı bir platform oluşturulmalı önerisini getirdiği görülmektedir. Bulgulardan eko-okul program uygulamalarının ihtiyaca yönelik olarak yaygınlaştırılması ve öğretmenler arası paylaşımının artırılması gerektiği yorumu yapılabilir.

Ö7: "...etkinlik örneklerinin çoğaltılarak öğretmenlerin rahatça ulaşabilecekleri bir platformda toplanması..."

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, eko-okul programının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonunda, “eko-okul” kavramının, öğretmenler için “okul/eğitim” kavramı ve “çevre/okul” ilişkisi yerine tek başına “çevre” anlamına geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca eko-okul programındaki uygulamaların koordinatör öğretmenlerin seminerden edindikleri bilgiler ve öğretmenlerin kendi araştırmaları sayesinde gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Bu yüzden öğretmenlerin eko-okulun amaçları hakkında bilgi sahibi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sağdıç (2013) da çalışmasında öğretmenlerin çevre eğitime yönelik bilinçli olduğunu belirtmiştir. Eko-okul programı amaçlarına büyük ölçüde ulaşıldığı ancak aile desteği olmadığı için amaçların tam anlamıyla gerçekleştirilememektedir. Bunun en büyük sebebi ise okulun bulunduğu çevrenin eko-okul programı uygulamalarına doğasının uygun olmasına rağmen velilerin etkinliklere ilgisiz/isteksiz olması ve maddi yetersizliklerin bulunmasıdır. Çelik (2012) ise çalışmasını yürüttüğü anaokullarının çevresinin, bu araştırmadaki bulgunun tersine, uygulamalara uygun olmadığını belirtmiştir. Eko-okul programının uygulanmasında ailelerin yanı sıra kurum dışı başka desteğin de çok az olduğu belirlenmiştir. Velilerin ve çevre halkının katılımının/desteğinin düşük olması, eko-okul programını olumsuz yönde etkilemektedir. Bajd ve Lescanec (2011) de çalışmasında eko-okul öğrencilerinin ebeveynlerinin ekolojik bilinç konusunda istenilen seviyede olmadıklarını belirtmiştir.

Eko-okul programının sadece öğrencilere duyuşsal, bilişsel ve devinişsel açıdan katkı sağlamadığı okul personeline de öğrencilerde olduğu gibi birçok alanda katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen birçok çalışmada (Aktepe ve Girgin, 2009; Krnel ve Naglic, 2009; Batak, 2011; Bozdemir, 2011; Hallfredsdóttir, 2011; Boeve-de Pauw ve Van Petegem, 2013; Er, 2015) eko-okul programı sayesinde öğrencilerin çevreye karşı daha bilinçli ve duyarlı hale geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Eko-okulla ilgili konu ve yan konuların belirlenmesi bireylerin ve çevrenin ilgi ihtiyaçları göz önünde bulundurularak oluşturulmaktadır. Öğretmenler, eko-okul programı kapsamında gerçekleştirilen etkinlikleri sevmektedirler; özellikle, doğayı korumada bilinçlendirme sağlaması olmak üzere farklı sebeplerden sevildiği ortaya çıkmıştır.

Eko-okul programının uygulanmasında birçok zayıf noktaya karşılaşıldığı; eko-okul program uygulamalarının ihtiyaca yönelik olarak yaygınlaştırılması ve öğretmenler arası paylaşımının artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Eko-okul programının eğitim kurumlarındaki tüm paydaşlara ve çevresine birçok katkı sağladığı halde kurum dışından destek gelmediği ve velilerin isteksizliği yüzünden kazanımlarına ulaşamadığı için üst makamların da desteklerini alarak eko-okul programının yararlarını anlatan kampanyalar düzenlenebilir. Gerçekleştirilen çalışma, bir anaokulunda uygulanan eko-okul programının etkililiği öğretmen görüşleriyle değerlendirilmiştir; farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ve/veya farklı kademelerdeki okullarda uygulanan eko-okul programları incelenerek sonuçları bu çalışma sonuçlarıyla karşılaştırılabilir.

5. Kaynakça

- Aktepe, S. ve Girgin, S. (2009). Comparison of eco-schools and other primary schools in terms of environmental education. *Elementary Education Online*, 8, 401-414.
- Bajd, B. ve Lescanec, T. (2011). The influence of the eco-school and healthy school projects on environmentally responsible behavior of primary school pupils. *School and Health*, 21, 79-85.
- Batak, B. (2011). Yeşil bayraklı eko-okullarla normal eko-okulların çevreye yönelik bilinç düzeyinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Boeve-de Pauw, J. ve Van Petegem, P. (2013). The effect of eco-schools on children's environmental values and behaviour. *Journal of Biological Education*, 47, 96-103.
- Bozdemir, H. (2011). Eko-okullar programının uygulandığı ilköğretim okullarındaki öğrenciler ile klasik okullardaki öğrencilerin çevre bilinci düzeyinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cebesoy, G. ve Civan, İ. (2020). *Uluslararası Eko-Okullar Programı El Kitabı*. <http://www.ekookullar.org.tr> adresinden 20.07.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
- Cincera, J., Kroufek, R., Simonova, P., Broukalova, L., Broukal, V. ve Skalík, J. (2015). Eco-School in kindergartens: The effects, interpretation, and implementation of a pilot program. *Environmental Education Research*, 23 (7), 919-936.
- Çelik, A. (2012). Okulöncesi eğitim kurumlarında açık alan kullanımı: Kocaeli örneği. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43(1), 79-88.
- Eco-Schools. (2020). Eco-schools programme. <http://www.ecoschools.global> sayfasından 21.07.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
- Eko-Okullar (2020). Eko-okullar programı. <http://www.ekookullar.org.tr/> sayfasından 21.07.2020 tarihinde ulaşılmıştır.

- Er, F. (2015). Eko-okullar ile klasik okullardaki 8. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının karşılaştırılması ve öğrenci görüşleri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- FAO (2010). *A new deal for school gardens*. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- Hallfreðsdóttir, S. (2011). *Eco-Schools: Are They Really Better? Comparison of environmental knowledge, attitude and actions between students in environmentally certified schools and traditional schools in Iceland*. Unpublished Master's Thesis, Reykjavik University, Iceland.
- Kadji Beltran, C. (2002). *Evaluation of environmental education programmes as a means for policy making and implementation support: The case of Cyprus primary education*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Warwick, England.
- Krnel, D. and Naglic, S. (2009). Environmental literacy comparison between eco-schools and ordinary schools in Slovenia. *Science Education International*. 20 (1/2), 5-24.
- Sağdıç, A. (2013). *A closer look into turkish elementary teachers regarding education for sustainable development*. Unpublished Master's Thesis, ODTU, Ankara.
- TÜRÇEV (2019). *Eko-okullar Programı Örnek Etkinlikler Kitapçığı*. Ankara: Türkiye Çevre Eğitim Vakfı.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.

Bu makale Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır. Makalenin okuma, indirme, kopyalama, dağıtma ve yazdırma hakları herkes için kalıcı olarak serbest bırakılmıştır.

This article licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license and permanently free for everyone to read, download, copy, distribute and print.